

PARAMETRI INTRODUCATIVI PENTRU SLUJIREA DIACONIȚELOR HIROTONITE ÎN BISERICA ORTODOXĂ CU ÎNTREBĂRI PRIMORDIALE DE LUAT ÎN CONSIDERARE

O propunere înaintată de: ÎPS Methodios, Mitropolit de Boston; ÎPS Maximos, Mitropolit de Aghiorgoussis; ÎPS Kallistos, Mitropolit de Diokleia; ÎPS Serafim, Mitropolit de Zimbabwe și Angola; Profesor Emerit Evangelos Theodorou de binecuvântată pomenire; Profesor Emerit Lewis J. Patsavos; Profesor Kyriaki Karidoyanes FitzGerald și *Saint Catherine's Vision*.

Introducere

Această propunere cere să fie luată în considerare unii „parametri introductivi pentru slujirea diaconițelor hirotonite în Biserica Ortodoxă” din SUA. Inițiată de Înaltpreasfinții Sale Methodios, Mitropolit de Boston și Maximos, Mitropolit de Pittsburgh¹, acest efort a început în decembrie 2016. La începutul lui ianuarie 2017, versiunea originală a acestui document a fost propusă de către ÎPS Mitropolit Methodios analizei Sanctității Sale, Patriarhului Ecumenic Bartolomeu și Sfântului Sinod al Patriarhiei de Constantinopol. Propunerea originală a fost scrisă de către ÎPS Mitropolit Maximos, ÎPS Mitropolit Methodios și de către presbitera Dr. Kyriaki Karidoyanes FitzGerald².

Propunerea a primit o solicitare foarte puternică de clarificare și elaborare suplimentară și a fost suspendată pentru un studiu ulterior. Cu aproape doi ani în urmă, totuși, am fost încurajați să finalizăm acest efort datorită evoluțiilor recente din partea Sfântului Sinod al Sfintei Patriarhii a Alexandriei. Sub conducerea Preafericitului Părinte Patriarh și Papă Teodor al II-lea, Sfântul Sinod al Patriarhiei Alexandriei în mod unanim s-a angajat cu discernământ în procesul de renaștere a acestei slujiri pentru Biserica Ortodoxă din Africa. Și pentru scrierea acestei propuneri, apreciem asistența informațională și pastorală oferită de ierarhi din Patriarhia Alexandriei. Aici, dorim să-i mulțumim mai ales ÎPS Mitropolit Serafim de Zimbabwe și Angola care a consimțit cu amabilitate să reprezinte Sfânta Patriarhie a Alexandriei, ajutând la redactarea acestei propuneri revizuite.

Pe lângă dezvoltarea istorică pentru Biserica Ortodoxă din Africa în ceea ce privește această lucrare, am fost, de asemenea, foarte inspirați de rezultatele unui sondaj exploratoriu și revoluționar din 2017, realizat la nivel pan-ortodox de *Saint Catherine's Vision*. Studiul a fost intitulat „Sondaj pentru credința creștină ortodoxă”. Sondajul structurat, dar deschis, a sondat perspectiva personală a participanților cu privire la „Provocările și oportunitățile rolului femeilor în Biserică”. Ca o condiție prealabilă pentru participare, respondenții au trebuit să ateste că s-au identificat drept „credincioși creștini ortodocși”. O lecție pe care am descoperit-o din acest studiu a fost că trei sferturi dintre participanți (74%) și-au exprimat dorința pentru *mai multe*

---

¹ Pentru mai bine de 30 de ani (martie 1979 – august 2011), Mitropolitul Maximos a slujit cu credincioșie drept ierarh titular al Mitropoliei Ortodoxe Grecești de Pittsburgh. Lipsa sănătății l-a obligat să se pensioneze. Până la pensionare, el a activat, de asemenea, în calitate de părinte duhovnic pentru Saint Catherine's Vision. Până în prezent, continuăm să căutăm cu smerenie rugăciunile și binecuvântarea lui.

² Presbitera FitzGerald este cofondatoarea și directorul executiv al Saint Catherine's Vision și activează drept Profesor asociat de teologie la Școala de teologie ortodoxă greacă Sfânta Cruce.

oportunități de participare a femeilor la viața Bisericii. O treime (30%) dintre respondenți voluntari au arătat de asemenea preocupări legate de problema diaconișelor. Aceste rezultate, precum și alte informații descoperite de acest studiu, ne-au arătat că a fost necesară mai multă educație, reflecție și discernământ pentru a clarifica opiniile ambigui privind Sfânta Tradiție și posibilitatea de a primi femeile în diaconat³. Având în vedere cele de mai sus, am ajuns să apreciem, cu o deosebită acuitate, importanța propunerii „parametrilor introductivi”, cum ar fi cele cuprinse în acest document. Intenția noastră pentru această propunere este de a oferi respectuos iubiților noștri episcopi informații esențiale pentru examinarea lor, care ar putea fi în beneficiul procesului de alegere și avansare în această slujire a candidatelor, în Biserica Ortodoxă din Statele Unite.

În plus, am beneficiat foarte mult de înțelepciunea duhovnicească, de înțelegerea profundă a învățaturii, de îndrumarea și de încurajarea ÎPS Mitropolit Kallistos de Diokleia, care a acceptat generos să fie coautor al acestui document⁴. Am fost, de asemenea, însoțiți de profesorul emerit de drept canonic, dr. Lewis J. Patsavos, a cărui profunzime a cunoașterii teologice și abilitate în treburile interne, canonice și legislative ale Bisericii, din trecut și prezent, au facilitat foarte mult eforturile noastre. Datorită acestor evoluții importante, l-am invitat pe teologul și profesorul emerit Evangelos Theodorou, „tatăl” mișcării contemporane pentru renașterea slujirii diaconișelor hirotonite în Biserica Ortodoxă, să ni se alăture în scris acestei propuneri revizuite. El a acceptat cu generozitate să ne ajute, oferind în mod gratuit cunoștințele sale academice și experiența personală de neegalat pe această temă. Fiind pentru totdeauna recunoscători lui Dumnezeu pentru ajutorul profesorului; am finalizat proiectul inițial al acestei propuneri cu doar câteva luni înainte ca dânsul să plece pentru a fi împreună cu Domnul.

O scurtă prezentare generală

Fiecare etapă a vieții Bisericii, precum și „semnele vremurilor” (Matei 16: 3) din timpul nostru cer discernământ, pregătire și un răspuns riguros. Ierarhii, care, prin inspirația Duhului Sfânt, au perceput nevoia pentru o slujire pastorală a femeilor hirotonite ca diacon (sau „diaconișe”), alături de cea a diaconilor bărbați, în mod firesc ar trebui să înceapă acest efort prin inaugurarea unui set de *parametri introductivi* de la care să se pornească, cum ar fi cei prezentați aici spre examinare⁵.

Această propunere vizează abordarea „primei faze” către o renaștere completă a diaconatului (atât pentru bărbați cât și pentru femei) în viața Bisericii. Acest efort în ansamblu reprezintă „...un răspuns pozitiv la multe dintre nevoile și cerințele lumii contemporane în multe sfere. Acest lucru ar fi cu atât mai adevărat în cazul în care diaconatul în general (bărbați și femei) ar fi restaurat peste tot în slujirile (*diakoniai*) sale originale, multilaterale, cu prelungire în sfera socială, în duhul tradiției antice și ca răspuns la nevoile specifice din ce în ce mai mari ale timpului nostru.

---

³ Vezi: [Report of Results: Survey of Orthodox Christian Faithful](#).

⁴ Împreună cu Înaltpreasfințitul Mitropolit Methodios de Boston, Înaltpreasfințitul Mitropolit Kallistos este părinte duhovnic al *Saint Catherine's Vision*.

⁵ Pentru o sinteză a slujirii diaconișei hirotonite în Biserica Ortodoxă, a se vedea: Un [apel pentru renașterea slujirii diaconișei hirotonite](#), adresat Patriarhului Ecumenic Bartolomeu I și Secretariatului Sfântului și Marelui Sinod al Bisericii Ortodoxe, Saint Catherine's Vision, noiembrie 2014.

Bineînțeles, diaconatul feminin nu ar trebui să se limiteze doar la un rol pur liturgic sau să fie considerat un simplu pas către „treptele” mai mari ale clerului⁶.

Având în vedere acest lucru, este important să începem această propunere, subliniind respectul nostru profund față de faptul că, până relativ recent, au existat două opinii dominante cu privire la statutul diaconițelor.

Una dintre acestea consideră că diaconițele trebuie primite în slujire printr-o simplă numire sau binecuvântare. Referințele istorice la hirotonia diaconițelor sunt interpretate ca o simplă **hirotesie** săvârșită în afara Liturghiei, la tronul episcopului din nava bisericii. În consecință, diaconița este privită ca un fel de asistent social cu binecuvântare.

Apreciem profund modul în care astăzi unii păstrează încă această opinie cu privire la hirotesia diaconiței. Din punct de vedere istoric, începând cu Evul Mediu timpuriu, diaconița într-adevăr se bucura de o slujire vibrantă numai în anumite locuri din Orientul creștin. Au existat numeroase zone ale Orientului creștin în care slujirea diaconiței nu exista. În Occidentul creștin, diaconițele, în general, au fost privite doar ca treaptă inferioară a clerului. Prin urmare, există mai mulți factori care-i fac pe unii să păstreze doar perspectiva hirotesiei⁷.

A doua opinie, care are în vedere hirotonia diaconițelor la altar, a fost examinată viguros în viața Bisericii Ortodoxe de numeroși teologi și erudiți în ultimii peste șaptezeci de ani. În mod special suntem îndatorați față de studiile inovatoare ale profesorului Evangelos Theodorou. După o cercetare aprofundată a textelor creștine și patristice timpurii, precum și a dovezilor liturgice, canonice și arheologice, el a inspirat mulți ortodocși ai acestei generații să ajungă la aceeași concluzie: diaconița se află pe picior de egalitate cu diaconul, pentru că a fost investită prin *hirotonie*.

Lucrarea sa mărturisește principiul eclesial „*lex orandi est lex credendi*”. Eforturile lui Theodorou ne invită să studiem textul hirotoniei diaconiței care se găsește în Evhologhionul lui Goar⁸. Ritualul însuși își are originea în secolul al optulea cu elemente fundamentale ale rugăciunilor specifice care se întorc până la Biserica primară. Ritul hirotoniei exprimă în mod clar toate trăsăturile esențiale ale hirotoniei în „treptele superioare” așa cum sunt înțelese de teologia ortodoxă:

- Hirotonia are loc în contextul celebrării Euharistiei, în același moment al liturghiei în care este hirotonit diaconul bărbat.

- Hirotonia are loc la Sfânta Masă (altar) și urmează aceleași rubrici. Singura excepție este că diaconița este hirotonită în timp ce stă în picioare la slujbă și nu îngenunchiază ca diaconul; la acea vreme, îngenunchierea femeilor în public era considerată necorespunzătoare.

---

⁶ Gennadios Limouris, (ed.), *Place of Woman in the Orthodox Church and the Question of the Ordination of Women*, ("Tertios" Publications: Katerini, Grecia) 1992, p. 31-32. Acest text este de la Consultarea Pan-ortodoxă din 1988 ținută în insula grecească Rodos convocată de Sanctitatea Sa Patriarhul Ecumenic al Constantinopolului, Dimitrie I. Ierarhii reprezentanți ai Bisericilor Autocefale și Autonome, precum și numeroși alți teologi, au fost invitați să discute despre „*Locul femeilor în Biserica Ortodoxă și chestiunea hirotoniei femeilor*”. În plus, treizeci la sută (30%) dintre participanții invitați ai acestui eveniment istoric au fost femei.

⁷ Pentru o discuție despre dezvoltarea și declinul timpuriu al slujirii diaconiței, a se vedea: *Women Deacons in the Orthodox Church: Called to Holiness and Ministry*, Kyriaki Karidoyanes FitzGerald, Holy Cross Orthodox Press, 1999, pp. 1-58, 134-148.

⁸ Pentru textul grec și român ale ritului bizantin de hirotonie vezi anexele.

- Hirotonia începe cu proclamarea „Dumnezeiescul Har” (Ἡ Θεία Χάρις) și necesită două rugăciuni de epicleză (rugăciuni solemne care invocă lucrarea Duhului Sfânt), la fel ca riturile de hirotonie pentru diacon, presbiter și episcop.

- Diaconița primește orarul diaconal la finalul ritului de hirotonie. Orarul diaconal este simbolul tradițional al treptei diaconului.

- Diaconița primește Sfânta Împărtășanie la altar, așa cum este cazul celorlalți membri ai clerului.

În plus, contextul euharistic deliberat al acesteia și al oricărei hirotonii afirmă o convingere creștină veche, vitală, confirmată încă ferm de ortodocși. Această convingere se bazează pe ideea că toate hirotoniile sunt evenimente de bucurie pentru comunitatea creștină, deoarece sunt un dar pentru Biserică, prin Duhul Sfânt, care susține Biserica. Ca și tainele Botezului și Mirungerii, care marchează procesul de inițiere creștină, hirotoniile sunt evenimente „penticostale”⁹.

Considerații pentru ortodocșii din Statele Unite

Oferind o ocazie pentru rugăciune și studiu comun, această propunere sugerează că Biserica din SUA începe prin a hirotoni în diaconat un număr mic de candidate femei cu înaltă calificare, pe care ierarhii le cunosc foarte bine și care sunt considerate suficient de calificate. Fie printr-o comunitate locală, fie prin mitropolie, aceste slujitoare ale Bisericii hirotonite corespunzător vor fi repartizate în locuri care necesită experiență, formare și/sau educație specializată, care nu pot fi găsite cu ușurință. În această fază inițială, ele vor fi supuse în mod regulat evaluării personale și la nivel de grup sub conducerea episcopului. Dacă va binecuvânta Dumnezeu, prin acest proces de colaborare continuă, înțelegere și discernământ, roadele ulterioare ale acestei slujiri se vor arăta „la plinirea vremii”.

Este extrem de necesar ca primele femei primite în diaconatul hirotonit în această țară să fie de cel mai înalt caracter duhovnicesc și moral, persoane în care episcopii care le hirotonesc să aibă încredere fără echivoc. Hirotonia diaconilor bărbați și femei pentru slujiri speciale ușurează clerul deja supra-solicitat, care lucrează neobosit ca să le fie tuturor toate.

Următoarele exemple de slujiri specializate din afara cultului liturgic sunt în mod tipic semnificative pentru slujirile conducătoare prin hirotonie și sunt compatibile cu tradiția într-o manieră care răspunde nevoilor contemporane:

- Consiliere pastorală (inclusiv premaritală, matrimonială, familială și de schimbare în viață) și îndrumare duhovnicească.

- Îngrijirea pastorală a supraviețuitorilor traumelor și abuzurilor (*inclusiv expresiile psihologice, fizice și sexuale ale abuzului*)

- Educație teologică, predare și cateheză

- Formare duhovnicească și mobilizare educațională

- Supravegherea și formarea avansată în îngrijirea pastorală pentru clerici, seminariști și alți angajați în slujire

---

⁹ Vezi munca de pionierat a Profesorului Emerit Evangelos Theodorou, [*Heroines of Love: Deaconesses through the Ages*](#), (Atena: 1947), în greacă, disponibil și pe [*The “Ordination” or “Appointment” of the Deaconess*](#), (Atena: 1954), în greacă, disponibil la . Vezi și: FitzGerald, *Women Deacons*, pp. 78-110

- Spitale, hospice și capele ale închisorilor
- Filantropia, martorul social, relațiile în comunitate și mobilizarea
- Vizitarea la domiciliu și a celor închiși
- Slujirea pastorală în colegiu și în campusul universitar
- Dialogul ecumenic și mărturisirea interreligioasă
- Administrarea pastorală

În afară de exemplele de mai sus, diaconatul hirotonit prezintă expresii specifice ale slujirii clericale transmise direct în cadrul adunării liturgice. Din motive de concizie, celebrarea Dumnezeieștii Liturghii va fi singurul exemplu care va fi luat în considerare pentru această discuție. Următoarele categorii generale de servicii liturgice diaconale includ, dar nu se limitează la:

- Asistarea la pregătirea Sfintelor Daruri
- Cădirea
- Participarea la procesiunile solemne (de ex: Intrarea mică și cea mare)
- Citirea Evangheliei la Liturghie
- Predicarea în timpul Liturghiei
- Aducerea de cereri în numele credincioșilor
- Asistarea la administrarea cuminecării la Liturghie
- Asistarea la consumarea împărtășaniei și alte îndatoriri de după împărtășire
- Ducerea Sfintelor Taine persoanelor bolnave la casele lor, în spitale, etc.

Din câte știm din dovezile existente, numai despre ultima expresie a slujirii liturgice enumerată (adică a lua Sfânta Împărtășanie pentru cei care, din motive întemeiate, nu pot participa la Sfânta Liturghie) se poate afirma cu certitudine că a fost încredințată diaconiței, în special în Evul Mediu¹⁰. Cu toate acestea, există unele dovezi semnificative care indică faptul că înainte de emanciparea Bisericii sub Sf. Constantin diaconița a slujit alături de diacon (*paraplesios*, „asemenea”), împărtășind o gamă mai largă de responsabilități liturgice.¹¹

I. De ce femei hirotonite în diaconat? Nu poate fi făcută această slujire de către femei sau călugărițe nehirotonite?

Ba da, deoarece fiecare credincios botezat este chemat la o vocație a sfințeniei în viața Bisericii, multe sarcini specifice în rândul poporului lui Dumnezeu pot fi preluate de diverși membri. Prin ascultarea lor smerită față de voia lui Dumnezeu, nu este neobișnuit ca laicii, călugării, călugărițele, diaconii, presbiterii și/ sau episcopii să ofere îndrumare duhovnicească, să predea la orice nivel unde este nevoie (inclusiv cele mai înalte expresii ale formării teologice), să predice, să conducă și să prezideze acte din slujbele publice și acte de filantropie, să vorbească în numele Bisericii, să organizeze și să faciliteze întâlniri, conferințe și dialoguri în numele Bisericii, să ofere servicii

¹⁰ Pentru o scurtă trecere în revistă a sarcinilor liturgice, pastorale și de altă natură ale diaconiței, a se vedea, *Women Deacons*, în special pp. 18-27, 115-120 și 190-193.

¹¹ Vezi nota 14.

administrative, să publice în numele Bisericii, etc. Aceasta indică faptul că Duhul Sfânt participă la toate nevoile din viața Bisericii într-o manieră personală și nu doar utilitară.

Relație autentică, nu reducționism (un simptom al secularismului)

În plus față de oportunitatea de a oferi o sarcină practică, există o componentă mai profundă și relațională a fiecărei expresii a slujirii sau a slujbei. Poate că acest lucru este și mai important – ca orice act de bine pe care îl facem în numele lui Hristos, să apară ca răspuns la relația noastră cu El și întru El, pe măsură ce căutăm să „iubim pe aproapele nostru ca pe noi înșine”. Harisma slujirii prin hirotonie oferă într-un mod tainic, în fiecare expresie („nivel” sau „rang”) a slujirii, o manifestare unică și completă a lui Hristos Însuși în viața comunității. Poate într-o oarecare măsură datorită secularismului, suntem martorii la cât de ușor este să intrăm în reducționismul neintenționat, minimizând în cele din urmă expresiile de slujire, servire și filantropie doar la acțiunile pur utilitare. În consecință, acest lucru ne lipsește în continuare de a fi atinși de Hristos Însuși, prin puterea Duhului Sfânt. Așa cum este proclamat la fiecare Dumnezeiască Liturghie, „Hristos în mijlocul nostru”; ne-ar plăcea să ne amintim mai frecvent că El trăiește în întregul corp al credincioșilor în viața Bisericii.

La niveluri mai grave ale disfuncției spirituale, acest reducționism poate să arate o împietrire deosebit de gravă a inimii sau, cel puțin, ignoranța adâncimii și anvergurii tradiției vii a Bisericii. Această perspectivă comună și utilitaristă eronată cu privire la slujire și ajutor „desacralizează” și chiar „secularizează” actele umane smerite de jertfă oferite celorlalți ca răspuns recunoscător la mila (*eleos*) lui Dumnezeu. Ar fi bine să ne amintim cum fiecare manifestare a „preoției împărătești” (episcopul, presbiterul, diaconul și laicitatea) reflectă prin servirea lor o dimensiune harismatică de care credinciosul și, în cele din urmă, întreaga Biserică, beneficiază spre „zidirea trupului lui Hristos” (Efeseni 4, 12).

Viața este o taină, deoarece Biserica însăși este o taină. Aceste taine ne-au fost descoperite de Duhul Sfânt, care întotdeauna arată spre Hristos. Modul în care suntem chemați fiecare să urmăm, să fim legați de Hristos și unul de altul prin puterea Duhului Sfânt, trebuie să fie ales cu discernământ, testat și primit de Biserică. Este bine cunoscut faptul că, de-a lungul istoriei Bisericii, persoanele chemate la slujire prin hirotonie sunt la un moment dat „descoperite/revelate” celor care sunt chemați să discearnă aceste vocații; de multe ori, chiar dacă cei chemați la slujire prin hirotonie nu doresc ca aceasta să fie așa!

Unii oameni pot întreba cinic „de ce diaconițe hirotonite?”, servind unei dinamici care riscă să pună la îndoială întreaga slujire a Bisericii. De prea multe ori, aceste întrebări dezvăluie o împietrire a inimii sau o ignoranță grosolană despre modul în care Duhul Sfânt trăiește și se mișcă în viața Bisericii și cheamă pe cei care El dorește să-i numească (cf. Ioan 3: 8).

Suntem binecuvântați să avem viețile sfinților și scrierile părinților și a multor altor sfinți în Hristos pentru a ne întări și a lărgi perspectiva și a ne face să căutăm mai activ voia Sa.¹²

---

¹² NB: Harul fiecărei expresii („trepte”) a preoției, fie ea preoția laicilor, preoția diaconilor, presbiterilor sau episcopilor, dă mărturie atât la nivel funcțional, cât și harismatic. Acestea sunt domenii extrem de

II. În ce domenii ale slujirii ar servi diaconițele?

Ca și în toate celelalte slujiri, autoritatea locală ultimă este ierarhul titular. Atenția pastorală, duhovnicească, liturgică, muzicală, administrativă, educațională, filantropică, mărturisitoare și smerită la nevoile practice ale Bisericii diferă de la un context la altul. În orice mod ar servi, diaconii se vor supune unei evaluări periodice programate în mod regulat, prin evaluare personală și de grup, sub îndrumarea chiriarhului. Prin acest proces de colaborare continuă se vor desfășura introspecțiile și discernământul adecvat pentru implementarea viitoarelor modificări. Noi vedem trei „căi” generale, dar interdependente, de slujiri diaconale pentru diaconițe. Biserica locală poate uneori să discearnă pentru a implementa fiecare dintre aceste direcții simultan.

A. **Slujiri specializate** în numele episcopului. Acești slujitori ai Bisericii (în timp ce sunt atașați unei comunități parohiale locale) vor fi desemnați pentru plasamente care necesită experiență, formare și/sau educație specializată, care nu pot fi obținute cu ușurință și care vor fi gata să răspundă la directivele episcopului.

B. **Slujiri mai generale, locale ale comunității.** În timp ce este încă responsabilă față de episcop, printr-o răspundere directă față de un coleg supraveghetor, diaconița poate servi în parohie, spital/capelă de hospice, sub aspect educațional, teologic, liturgic/muzical, filantropic, social, pastoral, al propovăduirii Evangheliei celor din afara bisericii, precum și slujiri administrative.

C. **Recunoașterea din mărturia monahală** a modului în care diaconatul poate fi și mai disponibil în mănăstiri, după cum este necesar în comunitatea parohială.

III. Practic vorbind, care ar fi parametrii liturgici?

Ca și în toate slujirile liturgice, s-a stabilit de Sfântul Sinod, că autoritatea ultimă locală este ierarhul titular. Având în minte cele expuse mai sus oferim aceste sugestii spre a fi luate în considerare:

A. Diaconițele pot fi chemate să slujească în toate felurile în care poate servi un laic pregătit în mod corespunzător. Aceasta include predica, muzica liturgică, participarea la procesiuni, slujirea și/sau conducerea acoliților, oferind citiri, inclusiv din Epistole, oferind asistență ipodiaconală protosului.¹³

B. **Încredințarea Euharistiei.** Precum diaconiței i se încredințează potirul euharistic de către ierarh în timpul hirotoniei ei, la fel episcopul are prerogativa să stabilească parametrii despre cum va servi ea în acest aspect. Cel puțin, noi recomandăm să i se încredințeze aducerea sfintei împărtășanii persoanelor care nu pot participa la Dumnezeuiasca Liturghie.¹⁴

---

legate/interdependente; într-adevăr, ele sunt dimensiuni ale unei realități. Aceste concepte sunt separate doar de dragul discuțiilor și, mai important, pentru studiul contemplativ.

¹³ NB: În Biserica Ortodoxă Greacă din America și în alte jurisdicții, prin slujirea sa ipodiaconul nu conduce adunarea liturgică, ci doar ajută. Avem acest lucru în minte când înaintăm acest document.

¹⁴ În plus, în cazul în care vor apărea nevoi în parohiile foarte mari în care este nevoie de mai mulți clerici în timpul slujirii Dumnezeuieștii Liturghii, sugerăm ca diaconița să ajute să dea împărtășania familiilor, în special femeilor și copiilor. Oferim această sugestie ținând cont de dovezile liturgice care arată că, în anumite locuri din vechiul Răsărit creștin, diaconițele dădeau, atunci când era necesar, împărtășania femeilor și copiilor. De asemenea, știm că Sf. Melania cea Tânără l-a împărtășit pe unchiul său, preotul Gerontius, pe care l-a adus la Hristos. Cercetarea inovativă a profesorului Theodorou și a altor persoane scoate în evidență faptul că diaconițele din unele părți ale Bisericii primare aveau episcopul/presbiterul la pregătirea darurilor, de exemplu, la turnarea apei calde în potirul euharistic și alte acțiuni similare. Aceasta este încă o parte a tradiției liturgice

C. Diaconii sunt hirotoniți în slujire „sfântă” sau „sacerdotală” (*iera-diaconia*). Din punct de vedere liturgic este esențial să ne amintim că diaconii, bărbați și femei, nu prezidează sau conduc în adunarea euharistică precum fac presbiterii și episcopii.¹⁵

IV. Care ar fi formarea și pregătirea lor?

Pentru început, în special diaconițele ar trebui să fie „supraspecializate” atât în pregătirea duhovnicească cât și în formarea teologică. Miezul acestei pregătiri presupune formarea „preotească” și verificarea identității pastorale sub îndrumarea părintelui duhovnic. În primul rând, diaconițele ar fi răspunzătoare față de ierarhul lor. În al doilea rând, acestea sunt, de asemenea, responsabile în slujirea pastorală față de conslujitorii hirotoniți și laici – ca una care poate iubi și pe aproapele ei ca pe sine însăși.

A. **Standardele inițiale pentru formarea teologică și duhovnicească.** În măsura în care Dumnezeu binecuvântează, ne imaginăm ca cele mai de seamă candidate la hirotonie să fie monahii vârstnice experimentate. Aceste călugărițe ar fi dispuse teologic, pastoral și personal pentru această slujire. Cu toate acestea, pot exista, de asemenea, candidate suplimentare mature duhovnicește care sunt „excepțiile ce confirmă regula”. Aceasta poate include femeile cu experiență care au frecventat seminarii teologice ortodoxe, care primesc diplomă de master în Teologie sau echivalentul acesteia. Studiile și/sau certificările suplimentare pot fi, de asemenea, necesare în funcție de forma specializată a slujirii pe care urmează să o desfășoare. În plus, prin harul lui Dumnezeu, pot exista și alte candidate chemate la această slujire sfântă ale căror experiență de viață, formarea teologică și spirituală își au originea în afara căilor de formare mai ușor de recunoscut de mai sus. În mod tainic, și aici, harul dumnezeiesc le-a permis să primească formarea necesară. În toate cazurile de mai sus, marea Tradiție a Bisericii poartă o mărturie puternică cu privire la procesul de a alege persoanele potrivite pentru această slujire sfântă: întrucât se va cere „multă încercare”.¹⁶

---

armene, care nu face diferența între diaconii bărbați și femei în hirotonia lor sau în slujirea liturgică, de exemplu diaconițele armene pot citi Evanghelia în timpul Dumnezeieștii Liturghii. Profesorul Theodorou subliniază neconținut faptul că acest obicei se referă mai corect la practica veche, întrucât diaconul și diaconița din Biserica primară erau văzuți ca „*paraplesios*”, stând unul lângă altul. El observă [dovezi vechi](#) care arată că diaconița stătea alături de diacon în timpul (celebrării) cultului. Având în vedere cele de mai sus, sugerăm cu smerenie că, oriunde nevoile și cultura locală permit, diaconița să fie disponibilă pentru a da împărtășania în cadrul parohiei – lucru permis slujirii diaconale. Ni se amintește de un obicei contemporan din Sfântul Munte Athos, care se referă la Maia Domnului ca „potir” din care Hristos este oferit fiecărei persoane prin Euharistie. Cum Maica lui Dumnezeu este și mama noastră, în special diaconițele se vor odihni cu smerenie pe mantia ei în timpul acestor momente sfinte.

¹⁵ Este bine cunoscut astăzi că la începutul Evului Mediu slujirea diaconilor a devenit foarte influentă în viața Bisericii. Acest lucru a crescut până la punctul de a amenința slujirea presbiterilor. Prin dreptul canonic și prin alte mijloace, activitățile liturgice și filantropice ale diaconilor au fost reduse. Ar fi în folosul bisericii ca astăzi să se studieze aceste schimbări în lumina nevoilor Bisericii de azi. Unele slujiri ar trebui returnate diaconatului, alte practici adiționale ar fi necesar să fie adaptate pentru uz contemporan, iar altele ar putea să rămână latente pașnice. A se vedea: *Remembering and Reclaiming Diakonia: The Diaconate, Yesterday and Today*, de John Chrysavgis, Holy Cross Orthodox Press, 2009.

¹⁶ Vezi prevederile Sfintelor Canoane și legislației bizantine cu privire la semnificația acestei discipline. *Women Deacons*, pp. 20-21.

B. **Verificarea duhovnicească.** *Symmartyria* părintelui duhovnic al candidatei (declarația părintelui duhovnicesc, care atestă pregătirea candidatului la hirotonie)¹⁷ va atesta că respectiva candidată este o persoană a Bisericii, care a demonstrat din belșug „mințea Bisericii” adică, o „conștiință eclesială”.¹⁸ Aceasta indică „*phronema*” (cugetul adânc sau viziunea asupra lumii care duce la sfințire)¹⁹, mărturisind faptul că acea candidată a crescut duhovnicește timp de mulți ani prin viața liturgică și spirituală a Bisericii. Candidata trebuie să fi fost un participant regulat și activ în viața unei comunități canonice creștine ortodoxe (mănăstire, seminar și/sau comunitate parohială) timp de cel puțin zece ani. Această participare ar reflecta o viață liturgică deplină (adică nu numai Duminica și în zilele de sărbătoare), o viață care, de asemenea, implică profund aspectele bogate ale vieții spirituale, liturgice și filantropice creștine ortodoxe, exprimate în viața comunității, printre semenii și în societate. Pe lângă părintele lor duhovnic, episcopul hirotonitor trebuie să cunoască candidata personal foarte bine, fiind de asemenea capabil să depună mărturie despre cele de mai sus.

C. **Discernământ de viitor.** Precum este adevărat și cu presbiterii sau diaconii bărbați, odată cu trecerea timpului se vor revela diferite căi de pregătire pentru hirotonia diaconișelor.²⁰ Formarea tuturor candidaților ce urmează a fi hirotoniți trebuie să fie axată pe dezvoltarea competențelor specifice slujirii lor. Hirotonia nu transformă niciodată în mod instantaneu și în mod magic o persoană într-o maică duhovnicească sau părinte duhovnicesc, într-un teolog canonist sau dogmatist. Din motive spirituale (ca și cele legale), toți slujitorii hirotoniți trebuie să fie consacrați ierarhic, funcționând în limitele testate ale formării și pregătirii lor personale.

V. Care ar fi calitățile personale esențiale ale primelor diaconișelor care slujesc comunitatea ortodoxă?

Candidatele trebuie să fie testate, mature duhovnicește, ducând o viață sobră și castă. De-a lungul vieții lor, candidatele se angajează să trăiască o viață curată și castă. Anticipăm că cele mai multe candidate la hirotonie vor fi monahii „bine încercate”, experimentate. Monahia candidată trebuie să trăiască o viață duhovnicească castă, nu doar trupește, ci și sufletește. Dacă ea nu trăiește într-o comunitate monahală stabilă, este responsabilitatea candidatei să demonstreze în mod satisfăcător susținerea unei comunități monahale și îndrumarea duhovnicească din partea acelei comunități.

Dacă se întâlnesc circumstanțe în care femeile căsătorite sunt considerate vrednice de hirotonie, aceste candidate trebuie să trăiască într-o căsnicie puternică și sănătoasă spiritual și psihic, și în castitatea monogamă. Candidata este obligată să demonstreze în mod satisfăcător susținerea unei comunități și îndrumarea

---

¹⁷ *Symmartyria* este scrisoarea părintelui duhovnic de confirmare canonică atestând „vrednicia” fiului său duhovnicesc pentru hirotonie. Declarația necesită o „cercetare aprofundată și o examinare atentă” a persoanei care este luată în considerare spre a fi hirotonită în sfintele trepte.

¹⁸ În timp ce cuvântul *syneidesis* se referă la „conștiință”, presupune mai mult decât noțiunile contemporane legate de conștiința personală. Din perspectivă creștină ortodoxă, acest termen se referă la *conștiința Bisericii* și este un rod al Duhului Sfânt care crește în viața persoanei, care o leagă mai adânc de viața interioară și de conștiința mai profundă a întregii Biserici, atât Biserica luptătoare (viii), cât și Biserica triumfătoare (adormiții).

¹⁹ Adesea denumită „perspectiva creștină ortodoxă despre lume”, *phronema* se referă la o cunoaștere întru totul întemeiată pe bază duhovnicească, cunoaștere sau înțelepciune empirică în viața persoanei care în cele din urmă duce la Însuși Hristos (theosis – îndumnezeire).

²⁰ La un moment dat, ca și în cazul candidaților bărbați pentru diaconat, candidatele femei pot fi, de asemenea, luate în considerare pentru a fi incluse în programele regionale de formare diaconală.

duhovnicească. Trebuie să-și îndeplinească responsabilitățile familiale de a crește copiii mai mici și de a asista alți membri ai familiei. De altfel, ea ar trebui să aibă posibilitatea de a fi în general disponibilă pentru această slujire. Soțul unei candidate la diaconie trebuie să fie ortodox și în bună stare canonică cu Biserica. Soții trebuie să prezinte o scrisoare care să susțină cererea candidatei. Biserica își rezervă dreptul de a investiga, în aceeași măsură, și pe soții candidatelor. De asemenea, vor fi obligați să semneze documentația care atestă permisiunea corespunzătoare pentru a urgenta acest proces.

În timp ce canoanele afirmă că vârsta minimă pentru hirotonia diaconiței este de patruzeci de ani, la această conjunctură inițială de renaștere a acestei trepte de slujire în Statele Unite, recomandăm ca monahiile candidate să aibă cel puțin 40 de ani, iar candidatele căsătorite să aibă cel puțin 50 de ani.²¹

VI. Ce disciplină esențială, practică și duhovnicească va îndruma slujirea diaconiței?

Toți membrii clerului hirotonit sunt strict legați de o disciplină a smereniei, ascultării și transparenței. Odată acceptată drept candidat pentru o slujire hirotonită, candidata pentru treptele diaconale va semna o scrisoare prin care afirmă că va respecta cu credincioșie învățăturile și canoanele Sfintei Biserici Ortodoxe. Ea va fi smerită ascultătoare de îndrumarea episcopului ei, care îi va stabili responsabilitățile liturgice, spirituale și pastorale. Pentru a evita neînțelegerile și pentru a facilita conștientizarea, episcopul titular va transmite așteptările corespunzătoare în întreaga sa mitropolie și, după cum se potrivește pentru o bună comunicare, precum și Arhiepiscopiei și Patriarhiei Ecumenice în privința acestor parametri. De asemenea, ea va fi responsabilă față de supraveghetorul desemnat care va acționa în numele ierarhului titular în fiecare zi.

Candidatele trebuie să răspundă cerințelor Bisericii cu o transparență totală. Ele vor semna un formular de consimțământ informat, inclusiv numărul personal de securitate socială și cazierul juridic. Ascunderea informațiilor, a falsurilor și a altor metode folosite în mod intenționat pentru a înșela Biserica cu privire la pregătirea candidatei pentru slujire, înainte sau după hirotonie, va conduce la măsuri disciplinare, care pot include: suspendarea imediată, retrogradarea, caterisirea, excomunicarea și/sau raportarea autorităților civile.

Când vizitează alte contexte ortodoxe în care nu există diaconițe hirotonite, comportamentul trebuie să fie smerit și vesel, adaptându-se la parametrii așteptați în contextul gazdei.

VII. Care sunt cerințele privind sănătatea mentală și fizică?

A. Transparență psihologică și psihiatrică (precum a fost descrisă în secțiunea de mai sus) este necesară fiecărei solicitante. Candidatele trebuie să completeze un istoric personal psihiatric complet, inclusiv spitalizările și asistența medicală în ambulatoriu.

---

²¹ Pentru candidatele mai tinere care ar putea să se angajeze în slujirea hirotonită, după cum judecă ierarhul locului, propunem o numire oficială - hirotesie, în care să se dezvolte în continuare formarea lor spirituală și slujirile paraeclesiale (ipodiaconale) în cadrul capelelor. Aceste femei se angajează neapărat într-o slujire vocațională de lungă durată. Nu fără legătură cu ipodiaconatul, eforturile lor ar fi considerate o prelungire laică a slujirii diaconale. Mai mult, întrucât ipodiaconatul este văzut în unele părți ale Bisericii ca fiind „culminarea darurilor laicilor”, ipodiaconii bărbați și/sau paraclisieri binecuvântați oficial, pot fi considerați o extensie laică a slujirii diaconale, mai ales dacă și ei sunt angajați în slujirea vocațională de lungă durată.

Prin auto-raport, ele trebuie să identifice diagnosticele și condițiile care se află în prezent în scădere și cele care nu sunt. Pentru toate aceste condiții, îndeosebi pentru cei care nu sunt în scădere, candidatele trebuie să explice pe deplin modul în care vor fi gestionate, mai ales atunci când iau în considerare noile provocări neașteptate pe care le-ar aduce în mod natural slujirea hirotonită. Se așteaptă ca acestea să participe la terapii adecvate. Solicitante vor fi, de asemenea, de acord cu testele psihologice și cu o serie de interviuri psihologice care vor fi determinate de mitropolia lor. Ele vor semna un formular de consimțământ informat, permițând psihologului evaluator, în numele mitropoliei, să investigheze istoria psihiatrică și psihologică a candidatei la nivelul cerut de lege și de mitropolie. De asemenea soții candidatelor pot fi obligați să furnizeze aceleași informații în această privință.

B. De asemenea, de la fiecare candidată se cere o dezvăluire medicală completă („transparentă”, precum a fost descrisă în secțiunea de mai sus). Acestea trebuie să raporteze toate condițiile medicale anterioare, și să se supună unui control medical complet. Este necesar un certificat medical care să ateste că persoana are o stare de sănătate suficientă pentru slujire.

VIII. Practic vorbind, cum va arăta procesul de testare?

În special pentru primii opt-zece ani, ierarhii vor determina acești parametri. Oferim două modele de examinare:

A. O abordare care este luată în considerare în prezent de Sfânta Patriarhie a Alexandriei este aceasta:

Episcopul titular observă că un anumit loc (de ex. comunitate parohială) are nevoie de cel puțin o diaconiță hirotonită. Ierarhul cere conducătorilor²² locali ai parohiei să trimită trei nume de femei pe care ei le consideră cu adevărat cele mai vrednice pentru slujirea în parohia lor. Ei trebuie să se asigure să includă nevoile pentru care fiecare posibilă candidată este recomandată și să dea un raport despre trecutul lor personal. Femeile nominalizate cel mai probabil nu vor ști că sunt luate în considerare. Episcopul însuși va decide în cele din urmă.

După evaluarea personală a candidatei, ierarhul se va baza imediat pe punctele tari ale candidatei astfel încât ea să aibă posibilitatea de a-și începe imediat slujirea după hirotonie. El o va ajuta să dobândească pregătirea în cele de care ea are nevoie. Un cleric vârstnic potrivit va fi desemnat de episcop pentru a o îndruma și a o susține în creșterea ei.

B. Cu conștiință creștină ortodoxă, care va servi drept criteriu prin care să se interpreteze procedura de testare a candidatelor, pot fi adaptate pentru întrebuințare ortodoxă principiile Asociației pentru Educație Pastorală Clinică (AEPC) și ale Asociației Americane a Consilierilor Pastorală (AACCP)²³. Pe scurt, acest lucru poate avea loc în două etape:

În primul rând, numele unei posibile candidate este pus înaintea atenției ierarhului fie prin:

---

²² Adică preotului dimpreună cu câțiva membri vârstnici ai consiliului parohial.

²³ NB: Din 1 iulie 2019, Asociația Americană a Consilierilor Pastorală (AACCP) se va alătura Asociației pentru Educație Pastorală Clinică (AEPC).

1. Preotul local și/sau părintele duhovnic, **sau**
2. O cerere sau petiție făcută de ea însăși, **sau**
3. Dorința ierarhului titular de a promova pe cineva din mitropolia lui.

În al doilea rând, comisia permanentă din două-trei persoane experimentate numită de ierarh va cerceta:

1. Maturitatea *cugetului*: formarea duhovnicească și teologică demonstrată prin caracterul personal
2. Competențele pastorale
3. Abilități „specializate”
4. Identitate pastorală
5. Integritate psihologică personală (inclusiv sănătatea mentală și disciplina interpersonală adică conștiința de sine demonstrând o capacitate matură de a se angaja și colabora cu ceilalți **ȘI**
6. Disciplină spirituală personală statornică.

După o evaluare a dosarului solicitantei și dacă nu sunt alte obiecții, precum a îndemnat episcopul, solicitanta va fi invitată la o serie de interviuri care vor include subiectele de mai sus. Respectând importanța sfântă a acestei cerințe, noi ne imaginăm că acesta poate fi un proces lung.

IX. Dar despre remunerație?

De la caz la caz, acest lucru va fi determinat de chiriarh în dialog cu candidata și posibil cu cei care vor beneficia în mod direct de slujirea ei potențială pe care o va oferi.

În principiu, toate persoanele chemate la slujire hirotonită trebuie să fie în stare să trăiască o viață independentă financiar, iar remunerația nu trebuie să fie principalul factor motivant de a căuta să-și ofere servirea vocațională de toată viața în cadrul vieții Bisericii. În ce privește această slujire specifică, totuși, slujirile celor foarte calificate și persoanelor dedicate trebuie să fie remunerate la paritate cu celălalt cler hirotonit. Chiar dacă misiunea nu este o poziție cu normă întreagă sau cu jumătate de normă, un onorariu potrivit, diurnă și alte atenții trebuie oferite diaconiței ca o expresie a slujirii pe care o aduce. Ori de câte ori pozițiile sunt salarizate, candidata va semna o scrisoare prin care promite că va deveni parte a Programului de Pensii Clericale al Arhiepiscopiei și va rămâne participantă cât timp este sub contract.

X. Care sunt liniile directoare pentru comportament și îmbrăcăminte?

Ca și în cazul celorlalte slujiri, dar probabil chiar mai mult pentru diaconat, îmbrăcăminte și purtarea sunt două elemente importante, care trebuie să fie apreciate după diversele contexte pastorale, provocări și oportunități.

A. Unele dintre aceste slujitoare hirotonite vor avea poziții seculare și, precum clerul bărbătesc, trăiesc și lucrează în lume, și ele vor continua să se îmbrace în acord cu standardele buneii cuviințe și modestiei în timp ce lucrează în lumea „seculară”.

B. **În timpul serviciilor liturgice.** Vorbind la modul general, diaconițele vor fi înveșmântate precum diaconii, fără nicio diferență cu diaconii bărbați. Din motive pastorale, ar putea exista anumite modificări necesare la această directivă generală. Hotărârea finală va fi făcută de către ierarhul local în colaborare cu Sfântul Sinod local.

C. **În timp ce efectuează slujiri oficiale pe pământ ortodox sau în public.** Opțiunea specifică va depinde de contextul eclezial, pastoral și/sau social și de directiva episcopului. Hotărârea finală va fi făcută de către ierarhul local în colaborare cu Sfântul Sinod local.

D. **Bună-cuviința și slujirea.** În timp ce diaconițele vor avea nevoie să fie apte să slujească autonom în ascultare față de episcopul lor ele vor fi, fără doar și poate, foarte atente că sunt chemate să slujească unitatea Bisericii. Diaconițele îndrumate de episcop, ca și restul clerului, se vor angaja în mod public sau semi-public în probleme controversate respectând directivele stabilite de Sfintele Sinoade. Totodată, trebuie gestionate cu atenție tendințele greșite legate de hirotonia femeilor în preot/episcop. Recomandăm această abordare, deoarece credem cu tărie că este important ca în primii câțiva ani să i se dea diaconatului timp suficient pentru a se dezvolta organic și cu mai puțină distragere a atenției în viața Bisericii.

E. **Cum ne vom adresa diaconițelor hirotonite?** Formal: „sfințită soră”, informal: „soră”. Dacă la un anumit moment ierarhul local dorește să ridice în onoare o diaconiță credincioasă și pricepută să servească drept „arhidiaconiță” (sau alt titlu de distincție similar) recomandăm ca ea să fie recunoscută drept o „gherontissa” și să fie numită formal „sfințită maică” și informal „maică”.

XI. Stabilim un standard „mai înalt” pentru diaconițe?

Da, în special din moment ce începem această slujire „în contextul nostru contemporan”.

Diaconii, bărbați și femei, vor avea un acces mai constant și mai direct la problemele oamenilor și ale societății. Lor li se încredințează întreaga Tradiție a Bisericii în viața de zi cu zi. Aceștia sunt chemați să fie adânc fundamentați în această cunoaștere nu numai intelectual, ci într-o manieră întrupată, ca oameni ai Bisericii, colaborând îndeaproape și ascultători cu episcopii și cu alți clerici.

Biserica se bucură de prerogativele de a stabili parametrii slujirilor ei după cum consideră că este potrivit. Femeile primite în diaconat ar trebui să fie adânc încorporate în tradiția vie a Bisericii (*phronema*) prin formarea lor și teologică, manifestată prin integritatea personală a caracterului și a relațiilor, precum și căutărilor duhovnicești. La o contemplare mai profundă, această metodă deliberată de căutare, formare și selecție nu poate fi diferită de unele dintre elementele esențiale pentru a alege un candidat la sfânta slujire de stareț/stareță. Datorită rădăcinilor vechi și adânci ale diaconatului atât în sfera publică, cât și în cea privată din viața Bisericii, este indicat să reflectăm la lecțiile învățate prin monahismul ortodox privind formarea duhovnicească a starețului/stareței. Ar fi mult de câștigat din acest exercițiu.

Alcătuit prin mila lui Dumnezeu,
de la Dumnezeu Care ne iubește mai întâi,
fie ca această slujire apostolică să devină o mărturie în acele multe locuri care
însetează după Hristos, Cel care slujește (Luca 22:27)²⁴

Împreună autorii acestei propuneri invită pe toți să ni se alăture în rugăciune ca Dumnezeu să poată continua să dezvăluie voia Sa sfântă cu privire la această problemă importantă nu numai pentru Biserica din Statele Unite, ci și pentru cea din întreaga lume.

Mitropolia Ortodoxă Greacă de Boston
Brookline, Massachusetts

Trimisă în 22 martie 2019
Praznicul Bunei Vestiri a Maicii Domnului

---

²⁴ Ușor adaptat după: *A Call for the Rejuvenation of the Ministry of the Ordained Deaconess*, "Summary Paragraph," p. 5.

Anexa I

Ritul Bizantin de hirotonie a diaconiței

Din cauza semnificației slujbei de hirotonie a diaconiței, prezentăm o traducere a textului grecesc inclus în cercetarea profesorului Theodorou. Această slujbă datează din secolele al optulea și al zecelea și se găsește în codicele *Barberini* și *Bessarianos*. Următorul rit este din codicele B și K din *Evchologionul* lui Goar.²⁵

***

După ce s-a făcut Sfânta Ofrandă [Anafora] și s-au deschis ușile, înainte ca diaconul să spună „Pe toți sfinții”, cea care urmează să fie hirotonită e adusă înaintea arhiereului și acesta rostind cu glas mare „Dumnezeiescul har”²⁶ și aceasta plecându-și capul, își pune mâna pe capul ei și făcând trei cruci se roagă acestea:

Dumnezeule Cel Sfânt și Atotputernic, Care prin nașterea după trup din Fecioară a Unuia-Născut Fiului Tău și Dumnezeuul nostru ai sfințit partea femeiască și ai dăruit harul și venirea Sfântului Tău Duh nu numai bărbaților dar și femeilor, Însuți și acum, Stăpâne, privește spre roaba Ta aceasta și cheam-o la lucrul slujirii/diaconiei Tale, și trimite-i ei dăruirea bogată a Sfântului Tău Duh păzind-o în credința ortodoxă, după bună-plăcerea Ta împlinind totdeauna această liturghie a ei. Că Ție se cuvine toată slava, cinstea [și închinarea, Tatălui și Fiului și Sfântului Duh, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin]

Și după „Amin” unul din diaconi face rugăciunea [ectenia] așa:

În pace Domnului să ne rugăm.

Pentru pacea care vine de sus și pentru mântuirea sufletelor noastre, Domnului să ne rugăm.

Pentru pacea a toată lumea, pentru statornicia sfintelor lui Dumnezeu biserici și pentru unirea tuturor, Domnului să ne rugăm.

Pentru arhiepiscopul nostru (N), pentru preoția, ajutorul, rămânerea, pacea și mântuirea lui și pentru lucrurile mâinilor lui, Domnului să ne rugăm.

Pentru (N) care acum este promovată diaconiță și pentru mântuirea ei, Domnului să ne rugăm.

Pentru ca Iubitorul de oameni Dumnezeu să-i dăruiască slujire/diaconie neprihănită și nepătată, Domnului să ne rugăm...

Și în timp ce se face această rugăciune de către diacon, arhiepiscopul, avându-și în chip asemănător mâna pe capul celei hirotonite, se roagă așa:

Stăpâne Doamne, Care n-ai respins nici femeile care se închinau pe ele însele și doreau să liturghisească, întru cât le este cuvenit, sfintelor Tale case, ci le-ai primit și pe ele în cinul liturghisitorilor, dăruiește harul Sfântului Tău Duh și roabei Tale aceasta

²⁵ Theodorou, *The Ordination*, pp. 55-6. Vezi și: Jacobi Goar, *Evchologion sive rituale Graecorum, complectens ritus et ordines*, editio secunda (Venetiis, 1730), 218ff; FitzGerald, pp. 202-04, Limouris, pp. 229-230.

²⁶ [... care totdeauna pe cele neputincioase le vindecă și pe cele cu lipsă le plinește, rânduieste pe (N) în diacon. Să ne rugăm dar pentru aceasta ca să vină peste ea Harul întru tot Sfântului Duh]. Urmând unei practice vechi se crede că poporul răspundea de trei ori cu „Doamne miluiește” imediat după această invocare. [Pentru traducerea în română: Ioan I ICĂ jr, *Canonul Ortodoxiei I*, Deisis/Stavropoleos, Sibiu, 2008, p. 984-985 (n. trad.)]

care dorește să se închine pe ea însăși Ție și să plinească/umple nevoia slujirii/diaconiei, cum ai dat harul slujirii/diaconiei Tale lui Febe, pe care ai chemat-o la lucrul liturghiei. Dă-i ei, Dumnezeule, să stăruie neosândită în sfintele Tale lăcașuri, să se îngrijească de viețuirea ei, mai ales de cumințenie, și arat-o desăvârșită roabă a Ta, ca stând și ea înaintea tribunalului Tău, să primească răsplata vrednică de viețuirea ei bună. Cu mila și cu iubirea de oameni a Unuia-Născut Fiului Tău, cu Care [ești binecuvântat împreună cu Preasfântul și bunul și de viață făcătorul Tău Duh, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin]

Și după „Amin” îi pune pe gât sub maforion [văl] orarul diaconesc cu cele două capete în față.

Și atunci diaconul stând în amvon spune: „Pe toți sfinții pomenindu-i”, și celelalte.

Și după ce ea se împărtășește cu sfântul Trup și scumpul Sânge, arhiepiscopul îi dă Sfântul Potir, pe care primindu-l îl depune pe Sfânta Masă.

***

«Εὐχή ἐπὶ χειροτονία διακονίσης»
(Κώδικες Β και Κ – Ευχολόγιον Goar)

«Μετά τό γενέσθαι τήν ἁγίαν ἀναφοράν καί ἀνοιγῆναι τὰς θύρας· πρίν ἢ εἰπεῖν τόν διάκονον· Πάντων τῶν ἁγίων, προσφέρεται ἡ μέλλουσα χειροτονεῖσθαι τῷ ἀρχιερεῖ καί ἐκφωνῶν τό, Ἡ θεία Χάρις, κλινούσης αὐτῆς τήν κεφαλήν, ἐπιτίθησι τήν χεῖρα αὐτοῦ ἐπὶ τήν κεφαλήν αὐτῆς, καί ποιῶν σταυρούς τρεῖς ἐπεύχεται ταῦτα.

Ὁ Θεός ὁ ἅγιος, ὁ Παντοδύναμος, ὁ διά τῆς ἐκ Παρθένου κατὰ σάρκα γεννήσεως τοῦ μονογενοῦς Σου υἱοῦ καί Θεοῦ ἡμῶν ἁγιάσας τό θῆλυ· καί οὐκ ἀνδράσι μόνον ἀλλά καί ταῖς γυναίξιν δωρησάμενος τήν χάριν καί τήν ἐπιφοίτησιν τοῦ ἁγίου Σου Πνεύματος· Αὐτός καί νῦν, Δέσποτα, ἔπιδε ἐπὶ τήν δούλην Σου ταύτην· καί προσκάλεσον αὐτήν εἰς τό ἔργον τῆς διακονίας Σου, καί κατὰ πεμψον αὐτῇ τήν πλουσίαν δωρεάν τοῦ ἁγίου Σου Πνεύματος· διαφύλαξον αὐτήν ἐν τῇ ὀρθοδόξῳ Σου πίστει, ἐν ἀμέμπτῳ πολιτείᾳ κατὰ τό Σοί εὐάρεστον τήν ἑαυτῆς λειτουργίαν διά παντός ἐκπληροῦσαν. Ὅτι Σοι πρέπει ... ἀμήν.

Καί μετά τό ἀμήν ποιεῖ εἰς τῶν διακόνων εὐχήν οὕτως·

Ἐν εἰρήνῃ τοῦ Κυρίου δεηθῶμεν.

Ὑπέρ τῆς ἁνωθεν εἰρήνης, καί εὐσταθείας τοῦ σύμπαντος κόσμου· τοῦ κυρίου δεηθῶμεν.

Ὑπέρ τῆς εἰρήνης τοῦ σύμπαντος κόσμου· τοῦ Κυρίου δεηθῶμεν.

Ὑπέρ τοῦ ἀρχιεπισκόπου ἡμῶν (τοῦ δεῖνος), ἱερωσύνης, ἀντιλήψεως, διαμονῆς, εἰρήνης, ὑγιείας, σωτηρίας αὐτοῦ καί τοῦ ἔργου τῶν χειρῶν αὐτοῦ· τοῦ Κυρίου δεηθῶμεν.

Ὑπέρ τῆς νῦν προχειριζομένης διακονίσης (τῆςδε) καί τῆς σωτηρίας αὐτῆς· τοῦ Κυρίου δεηθῶμεν.

Ὅπως ὁ φιλόανθρωπος Θεός ἄσπιλον καί ἀμώμητον αὐτῇ τήν διακονίαν χαρίσεται· τοῦ Κυρίου δεηθῶμεν.

Ὑπέρ τοῦ εὐσεβεστάτου καί θεοφιλεστάτου βασιλέως ἡμῶν. Ὑπέρ τοῦ ῥυσθῆναι ἡμᾶς.

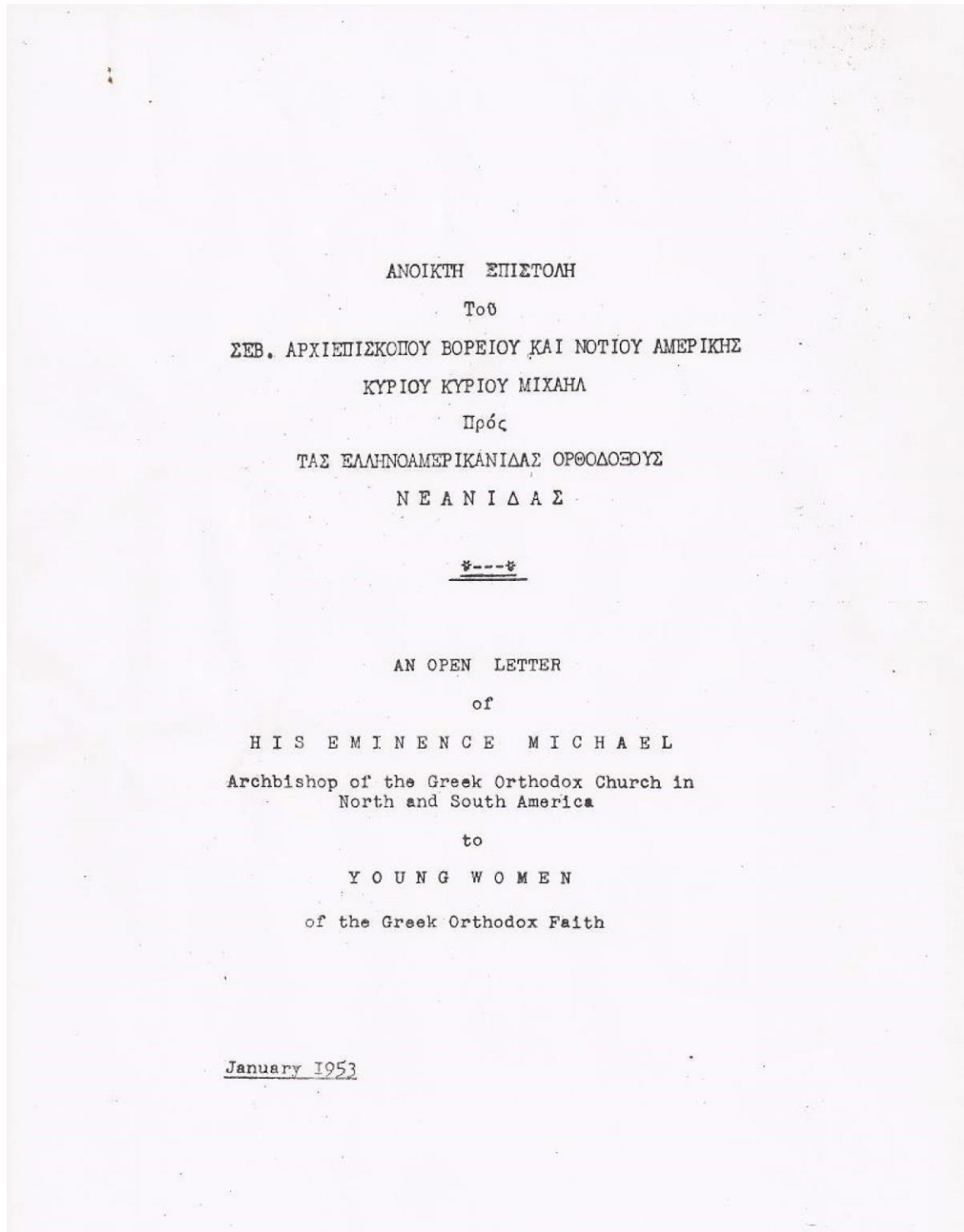
Ἀντιλαβοῦ σῶσον.

Καί ἐν τῷ γενέσθαι ταύτην τήν εὐχήν ὑπό τοῦ διακόνου, ἔχων ὁμοίως τήν χεῖρα ἐπὶ τήν κεφαλὴν τῆς χειροτονουμένης ὁ Ἐπίσκοπος, ἐπεύχεται οὕτως.

Δέσποτα Κύριε, ὁ μηδέ γυναῖκας ἀναθεμένους ἐαυτάς καί βουληθείσας καθ' ὃ προσῆκε λειτουργεῖν τοῖς ἁγίοις οἴκοις Σου ἀποβαλλόμενος, ἀλλά ταύτας ἐν τάξει λειτουργῶν προσδεξάμενος· δώρησαι τήν χάριν τοῦ Ἁγίου Σου Πνεύματος καί τῇ δούλῃ Σου ταύτῃ, βουληθείσῃ ἀναθεῖναι Σοι ἐαυτήν, καί τήν διακονίας ἀποπληρῶσαι χάριν, ὡς ἔδωκας χάριν τῆς διακονίας Σου Φοίβῃ, ἣν ἐκάλεσας εἰς ἔργον τῆς λειτουργίας· παράχου δέ αὐτῇ ὁ Θεός, ἀκατακρίτως προσκαρτερεῖν τοῖς ἁγίοις ναοῖς Σου, ἐπιμελεῖσθαι τῆς οἰκείας πολιτείας, σωφροσύνης δέ μάλιστα, καί τελείαν ἀπόδειξον δούλην Σου· ἵνα καί αὕτη, παραστῶσα τῷ βήματι τοῦ Χριστοῦ, ἄξιον τῆς ἀγαθῆς πολιτείας ἀπολήψηται τόν μισθόν. Ἐλέει καί φιланθρωπία τοῦ μονογενοῦς Σου Υἱοῦ, μεθ' οὗ εὐλογητός εἶ· καί τά ἐξῆς.

Καί μετὰ τό ἀμήν, περιτίθῃσι τῷ τραχήλῳ αὐτῆς ὑποκάτωθεν τοῦ μαφωρίου τό διακονικόν ὠράριον, φέρων ἔμπροσθεν τὰς δύο ἀρχάς· καί τότε ὁ ἐν τῷ ἄμβωνι διάκονος λέγει· Πάντων τῶν ἁγίων μνημονεύσαντες καί τά λοιπά.

Μετά (δέ) τό μεταλαβεῖν αὐτήν τοῦ ἁγίου σώματος καί τοῦ ἁγίου αἵματος, ἐπιδίδων αὐτῇ ὁ Ἀρχιεπίσκοπος τό ἅγιον ποτήριον· ὅπερ δεχομένη ἀποτίθεται τῇ ἁγίᾳ τραπέζῃ».

²⁷ Dorim să-i mulțumim presbiteriei Emily Harakas pentru că ne-a pus la dispoziție copiile originale ale acestor documente. Pres. Harakas a fost una din cele douăsprezece tinere femei care au răspuns afirmativ *Scrisorii deschise* a Arhiepiscopului Michael. Vezi: FitzGerald, *Women Deacons*, pp. 153-158, 175 n. 13.

Τέκνα μου ἐν Κυρίῳ ἀγαπητά, εὐσεβεῖς Ἑλληνοαμερικανοὶ Ὁρθόδοξοι Χριστιανοί.
Χάρις ὑμῖν καὶ εἰρήνη παρὰ Θεοῦ Πατρὸς καὶ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐν
Ἀγίῳ Πνεύματι,

Ἀφ' οὗτου ἰδρῦθη ἡ Ἐκκλησία κάμνει ἔργον ἱεραποστολικόν.
Τὰ λόγια τοῦ Σωτῆρος μας Ἰησοῦ Χριστοῦ πορευθέντες μαθητεύσατε πάντα τὰ ἔθνη
καὶ πορευθέντες εἰς τὸν κόσμον ἀπαντα κηρύξατε τὸ Εὐαγγέλιον... ἀπηυθύνον-
το πρὸς ὅλους ὅσοι συνεχίζομεν τὸ ἔργον τῶν Ἀποστόλων. Ὁ ἱεραποστολικὸς δὲ
χαρακτήρ τῆς Ἐκκλησίας εἶναι καὶ πρέπει νὰ εἶναι ἐντονώτερος καὶ ἐμφανεστε-
ρος εἰς αὐτὴν τὴν μεγάλην χώραν εἰς τὴν ὁποίαν ζῶμεν. Καὶ διότι ἐκτός τῆς
Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας υπάρχουν καὶ πλεῖστοι ἄλλοι καὶ διότι τὰ τέκνα τῆς Ἑλ-
ληνικῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας εἶναι διασκορπισμένα ἀνά τὴν ἀχανῆ αὐτὴν χώραν
καί, ὥς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, εἶναι μεμονωμένα μέσα εἰς τὰς μυριάδας τοῦ κόσμου,
καὶ μακράν, ἄλλοτε πάρα πολὺ καὶ ἄλλοτε ὀλίγον, πάντοτε ὅμως μακράν, ἀπὸ τοῦ
ὁρησκευτικῶν τους κέντρον, τὸν κοινοτικὸν Ναόν.

Διὰ νὰ εὐρίσκειται ἡ Ἑλληνικὴ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία εἰς παντοτεινὴν καὶ πλήρη ἐ-
παφήν μετὰ τὰ πνευματικά της τέκνα ἔχει ἀνάγκην βοηθῶν πολλῶν. ἔχει βεβαίως
τοὺς ἱερεῖς της. Ὑπάρχει, ὅμως, τόση ἔργασία εἰς καθὲ κοινοτητα, ὥστε νὰ ἀου-
νατῇ νὰ ἐπαρκέσῃ μόνος τοῦ ὁ ἱερεὺς. Ἄν θέλῃ μάλιστα, ὥπως ἄλλωστε καὶ πρέ-
πει, νὰ γνωρίζῃ κατ' ὄνομα τὰ πνευματικά του τέκνα, καὶ τοῦ καθενὸς τὰ προ-
βλήματα καὶ τὰς πνευματικὰς καὶ ἡθικὰς ἀνάγκας, εἶναι καθ' ὁλοκλήριον ἀδύνα-
τον νὰ ἐπαρκέσῃ μόνος. ὅσονδῆποτε καὶ ἂν θελήσῃ νὰ ἐντείνῃ τὰς σαματικὰς καὶ
τὰς ψυχικὰς δυνάμεις του.

Αἱ μεγάλοι, αἱ τεράστιαι αὐταὶ ἀνάγκαι τῆς ἐν Ἀμερικῇ Ἑλληνικῆς Ὁρθοδόξου
Ἐκκλησίας, μᾶς ἔκαμαν νὰ σκεφθῶμεν ὅτι θὰ ἔπρεπε νὰ ζητήσαμεν καὶ τὴν βοήθει-
αν τῶν πνευματικῶν μας θυγατέρων, τῶν Ἑλληνίδων τῆς Ἀμερικῆς. Ἐσκέφθημεν ὅτι
θὰ ἔπρεπε χάριν τοῦ μέλλοντος καὶ τοῦ καλοῦ τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῆς ὁμογενείας
νὰ ἰδρύσαμεν καὶ ἡμεῖς τὰ γυμναδία κοινιστικῶν. Χάρῃ Θεῷ χάρις χάρις
κατάλληλος καὶ ἀφθονος ὑπάρχει. Εἶναι ἡ Ἀκαδημία τοῦ Ἁγίου Βασιλείου. Κτίρια-
καὶ ἐγκαταστάσεις διὰ τὸν σκοπὸν αὐτὸν ἐπίσης ὑπάρχουν. Μὲ ὀλίγας ἐπιδιορθώ-
σεις, πού θὰ ἀπαιτήσουν ὅχι μεγάλας δαπάνας θὰ ἐγκατασταθοῦν ἐκεῖ ἕως 25 πρό-
σωπα τοῦλάχιστον ἐπὶ τοῦ παρόντος.

Χρειαζόμεθα ὅμως ὀλίκον ἀνθρώπινον. Αὐτὸ δὲ εἶναι καὶ τὸ σπουδαιότερον. Ἄν δέ
δὲν ἔχομεν ἐπιτυχίαν εἰς αὐτὸ ἡ προσπάθεια ἐν τῇ γενέσει της θὰ ναυαγήσῃ.
Πιστεύομεν ὅμως εἰς τὴν ἱερότητα τοῦ σκοποῦ τούτου καὶ διὰ τοῦτο πιστεύομεν,
ἐπίσης, ὅτι ὁ μεταξὺ μας διαμένων Σωτὴρ μας Ἰησοῦς Χριστὸς, θὰ φωτίσῃ ὀριμέ-
νας Ἑλληνοαμερικανίδας Ὁρθοδόξους νὰ ἀκολουθήσουν συστηματικώτερα τὸν δρόμον
του, νὰ ἀρνηθοῦν τὸν κόσμον διὰ νὰ βοηθήσουν τὸν κόσμον, πού ἔχει πρό πάντων
σήμερον τὴν μεγαλειτέραν ἀνάγκην βοήθειας. Ἡ πραγματικὴ ζωὴ δὲν εἶναι ἡ ἀπό-
λαυσις, ἀλλ' ἡ θυσία. Ἀπόδειξις τούτου τρανωτάτη εἶναι ὅτι ἡ ἱστορία ἔδωσε τὸ
μεγαλειότερον καὶ σημαντικώτερον τόπον εἰς τὰς σελίδας της, εἰς τοὺς ἀνθρώπους
πού προσέφεραν τὰς περισσότερας θυσίας εἰς αὐτὸν τὸν κόσμον. Δεσπόζει δὲ καὶ
κυριαρχεῖ εἰς ὁλόκληρον τὴν ἱστορίαν ἑκεῖνος πού ὑπῆρξεν Ὀλόκληρος θυσία, παρ'
ὅλον τὸ θεῖκόν του μεγαλεῖον, ὁ Θεάνθρωπος Σωτὴρ μας, ὁ Χριστὸς.

Συνεχίζει ὁ Χριστὸς τὸ ἔργον Του. Συνεχίζει τὴν θυσίαν Του. Καὶ θὰ τὴν συνεχί-
ζῃ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων ἐφόσον ἔστω καὶ εἰς ἄνθρωπος θὰ μένῃ ἀλύτρωτος
ἀπὸ τὴν ἁμαρτίαν. Ζητεῖ δὲ τὴν συνεργασίαν μας. Ζητεῖ τὴν συνεργασίαν ἀνδρῶν
καὶ γυναικῶν. Ζητεῖ καὶ σήμερον τὴν συνεργασίαν ὅχι μόνον ἱεραποστολικῶν ἀν-
δρῶν, ἀλλὰ καὶ ἱεραποστολικῶν γυναικῶν. Αἱ ἑτερόδοξοι Ἐκκλησίαι πρό πολλοῦ ἔ-
χουν τὰ γυναικεῖα τάγματά των. Ὅπως ὅλοι ὁμολογοῦν αὐτὰ ἀποτελοῦν τὴν ἀφανῆ-
τους δυνάμιν. Εἶναι καιρὸς νὰ ἀποκτήσαμεν καὶ ἡμεῖς τὰ ἰδικά μας.

Προσκαλοῦμεν, ὅθεν, τὰς Ἑλληνοαμερικανίδας Ὁρθοδόξους, πού θὰ ἤθελον νὰ ἀφιε-
ρῶσιν ἑαυτὰς εἰς τὸν Χριστὸν καὶ τὴν σωτηρίαν τοῦ ἀνθρώπου νὰ μᾶς γράψουν.

Μὲ τὴν βοήθειαν τοῦ Χριστοῦ καὶ ἀποκλειστικῶς καὶ μόνον διὰ τὸ μέλλον τῆς
Ἐκκλησίας καὶ τὸ καλὸν τῆς ὁμογενείας μας, ἀνοίγομεν τὸ νέον αὐτὸ κεφάλαιον
τῆς ἱστορίας τοῦ Ἑλληνισμοῦ Ἀμερικῆς.

Μετὰ βαθείας πατρικῆς ἀγάπης καὶ διαπύρων εὐχῶν

Ἰ. Ἀμερικῆς Μαχαίλ

To my beloved spiritual children,
the devout Greek-American Orthodox Christians.

May the Grace and Peace of the Father
and of the Son and of the Holy Spirit
be upon you!

From the very days when the Church was founded, it has pursued a missionary task. And our Savior Jesus Christ addressed these words to all of those who have continued the sacred work of the Apostles:

"Go ye, therefore, and teach all nations." and "Go ye into all
the world, and preach the gospel to every creature."

The missionary character of our Church should be even stronger and more obvious in this great land in which we live, because here besides the Orthodox Church there are many others; because the members of the Greek Orthodox Church are widely scattered throughout this vast country; because in most instances our brethren are rather isolated in the sea of America's millions, frequently living far from their religious centers, their local churches.

In order, therefore, that the Greek Orthodox Church be always in complete communion with its members it needs substantial assistance. While it has, of course, its priests, there is so much to be done in each community that the endeavors of these priests alone do not suffice. For should the priest wish to know, as he must, his spiritual children by name, their problems and their spiritual and moral needs, this would certainly be beyond his physical and spiritual resources.

These tremendous needs of our Greek Orthodox Church in America have urged us to make a fervent appeal such as this to our daughters-in Christ, the young women of Greek descent in America. With the future welfare of our Church and its membership at heart, we are considering the establishment in this country of an order of deaconesses. By the grace of God, there are available adequate and plentiful facilities for such a project on the grounds of St. Basil's Academy at Garrison, N.Y. When certain minor inexpensive alterations have been made at Garrison, we would for the present be able to accommodate there up to 25 young ladies.

However, what we do need urgently are human resources, people to dedicate themselves fully and earnestly to the sacred mission. If in this all-important human aspect we fail, our project will founder in its very infancy. Yet we believe firmly in the holiness of the cause at hand, and for this reason we also believe that Christ the Savior Who remains in our very midst will inspire a number of our young women to dedicate themselves more formally to His way, that they would thus wish to renounce the world so as to help the world which today more than ever needs to be helped.

The real life, the life in Christ, is not the life of pleasure but the life of sacrifice. Formidable proof of this is that history's brightest, most splendid pages are those which tell of people who sacrificed their all for the world. And He Who reigns majestically through every page in history, He Who Himself is the epitome of sacrifice, is the Savior Jesus Christ.

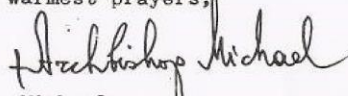
Christ continues His work. Christ continues His sacrifice, as He will in the ages to come, so long as there remains even one soul to be saved from sin. He seeks our help. He seeks the cooperation not only of men as missionaries, but of women also.

Other religious denominations in this country have many religious orders for women, which are admittedly an invaluable treasure of strength.

It is high time, indeed, for our Church to act. We therefore earnestly appeal to our young women of the Greek Orthodox faith who would wish to dedicate their selves to Christ and to the salvation of mankind through Him. Please write to us if you are interested.

With the help of Christ and especially for the sake of the future of our wondrous Orthodox Church and of our incomparable Greek heritage, we open this new and vital chapter in the history of Hellenism in America.

With my deep and fatherly love and warmest prayers,

A handwritten signature in dark ink, appearing to read "Archbishop Michael". The signature is fluid and cursive, with the first part being more stylized and the last part clearly legible as "Michael".

Michael,
Archbishop of the Greek Orthodox Church
in North and South America

GREEK ARCHDIOCESE OF N. & S. AMERICA
Office of Public Relations
10 E. 79th Street, N.Y. 21, N.Y.

Anexa III

1986 - Cea de-a treia conferință presinodală, Chambesy, Elveția 1988 Simpozionul Femeilor în Biserica Ortodoxă, Rodos, Grecia,

Consultarea teologică interortodoxă ținută în Rodos, Grecia între 30 octombrie și 7 noiembrie 1988, a fost convocată de Patriarhia Ecumenică de Constantinopol. Acest simpozion a reunit reprezentanți oficiali din toate Bisericile Ortodoxe pentru a studia subiectul: „Locul femeii în Biserica Ortodoxă și chestiunea hirotoniei femeilor”. Această consultare a fost organizată de Patriarhia Ecumenică, sub patronajul Sanctității Sale Dimitrie I Patriarhul Ecumenic, de binecuvântată pomenire, ca răspuns la o cerere venită de la cea de-a treia conferință presinodală, 28 octombrie - 6 noiembrie 1986, de la Chambesy, Elveția. Conferința a propus un studiu despre „problema hirotoniei femeilor pentru a promova doctrina ortodoxă relevantă în toate dialogurile ei cu Bisericile creștine și continuând cu mărturiile despre hirotonia femeilor”. Bisericile Autocefale au fost invitate să trimită delegați oficiali la această consultare importantă. Pe lângă aceștia, au fost invitați să participe la consultare alți aproape cincizeci de teologi. Această conferință istorică este cea mai autoritară adunare ortodoxă până la această dată care tratează această problemă.

Scopul final al consultării din 1988 a fost de a reflecta asupra mai multor aspecte și de a oferi Bisericii o declarație care să reflecte într-o manieră teologică și pastorală consensul teologilor ortodocși cu privire la locul femeilor în Biserică și întrebările asociate cu hirotonia femeilor. Raportul publicat a fost menit a fi un document care ar putea servi Bisericilor Ortodoxe locale și teologilor lor. În același timp, raportul ar putea oferi o îndrumare pentru acei ortodocși care au fost implicați în dialoguri multilaterale și bilaterale cu alți creștini. Dintre numeroasele sale concluzii, consultarea din 1988 a susținut, de asemenea, în mod oficial și unanim, restaurarea practicii hirotoniei diaconițelor. Participanții au subliniat fără echivoc că femeile nu au fost hirotonite în trecut ca preoți sau episcopi în Biserica Ortodoxă; însă ei au afirmat că femeile au fost hirotonite la diaconat. Declarația oficială afirmă:

Treapta apostolică a diaconiei ar trebui să fie renăscută. Ea nu a fost niciodată abandonată în Biserica Ortodoxă, deși ea a fost tentată să cadă în desuetudine. Există dovezi ample din epoca apostolică, din tradiția patristică, canonică și liturgică, până în perioada bizantină (și chiar și în zilele noastre) că această treaptă a fost ținută la înaltă cinstire. Diaconița era hirotonită în altar în timpul Dumnezeieștii Liturghii cu două rugăciuni, primea orarul și primea Sfânta Împărtășanie la Sfânta Masă. Reînvierea acestei vechi trepte ar trebui avută în vedere pe baza prototipurilor antice mărturisite de multe surse (cf. referinței citată în lucrările cercetătorilor ortodocși moderni) și de rugăciunile găsite în Constituțiile Apostolice și în vechile cărți liturgice bizantine.

Consultarea continuă să consolideze recomandările sale, declarând că recuperarea hirotoniei diaconițelor:

... ar reprezenta un răspuns pozitiv la multe dintre nevoile și cerințele lumii contemporane. Acest lucru ar fi cu atât mai adevărat în cazul în care diaconatul în general (bărbat și femeie) a fost restaurat în toate locurile în slujirile (diakoniai) sale originale, variate, cu prelungire în sfera socială, în

*spiritul tradiției antice și ca răspuns la nevoile specifice din ce în ce mai mari ale timpului nostru.*²⁸

REZUMAT:

Parametri introductivi pentru slujirea diaconișelor hirotonite în Biserica Ortodoxă

Saint Catherine's Vision (SCV) este bucuroasă să anunțe propunerea scrisă în colaborare despre *Parametri introductivi pentru slujirea diaconișelor hirotonite în Biserica Ortodoxă din SUA*. Începută ca o inițiativă de către ÎPS Sa, Methodios Mitropolit de Boston, acest proces a fost stimulat în anii din urmă de exemplul stabilit de Sfânta Patriarhie a Alexandriei care a făcut deliberat pași pentru stabilirea slujirii diaconișelor pentru Biserica Ortodoxă din Africa. Mitropolitul Methodios a invitat un grup select de ierarhi ortodocși și teologi din SUA și din întreaga lume, precum și *Saint Catherine's Vision*, să colaboreze cu el pe această inițiativă.

Prezenta propunere dorește să ofere considerații „de început” pentru o restaurare mai completă a diaconatului hirotonit (atât bărbat cât și femeie) în viața Bisericii. Acest lucru este prezentat în mod respectuos, astfel încât credincioșii creștini ortodocși, dar mai ales iubii noștri episcopi, să poată obține cu mai multă ușurință informații esențiale pentru a le ajuta în eforturile lor de a discerne (cf. Matei 16: 3) unii dintre parametrii inițiali teologici, spirituali, pastorali și practici care pot fi asociați cu hirotonia diaconișelor. Pentru un exemplar al *Propunerii*, vizitați: [Saint Catherine's Vision](http://www.saintcatherine.org/vision).

Traducere din engleză: Mihai Răducă
www.teologie.net

---

²⁸ Vezi: Limouris, p. 10; Vezi și: FitzGerald, "The Inter-Orthodox Theological Consultation . . .", pp. 33-34; și Idem., *Women Deacons*, pp. 160-167.